Місячний Економічний Моніторинг України

№1 (207), січень 2018 року

Резюме

Тема місяця: 2017 рік

Політика: У грудні Арбітражний інститут торгової палати Стокгольма ухвалив остаточне рішення у судовій суперечці між українським нафтогазовим підприємством «Нафтогаз» та російським постачальником газу «Газпром».

Реальний сектор: Покращенням споживацьких настроїв, зростання доходів населення та відновлення інвестиційних витрат підприємств підтримало зростання реального ВВП на 2,1% дпр у третьому кварталі.

Енергетичний сектор: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, відновила свій кворум на наступні три місяці.

Сільське господарство: У січні - листопаді с/г виробництво скоротилося на 2,8% дпр через зниження виробництва продукції рослинництва на 3,8% дпр.

Зовнішній сектор: Поточний рахунок був близьким до балансу в листопаді із профіцитом у 18 млн дол. США проти дефіциту у 315 млн дол. США в жовтні.

Фіскальна політика: Видатки Зведеного бюджету у 2017 році були нижчими за планові передусім через нижчий бюджетний дефіцит.

Соціальна політика: Реальний наявний дохід домогосподарств зріс лише на 0,2% дпр через пришвидшення інфляції.

Ринок праці: Рівень безробіття (методологія МОП) у третьому кварталі залишився майже на минулорічному рівні: 8,9% до економічно активного населення у віці 15-70 років.

Монетарна політика: Споживча інфляція становила 13,7% дпр в грудні, оскільки ІСЦ зріс на 1,0% дпм.

Обмінний курс: Міжбанківський обмінний курс гривні до долара США поступово ослабився, що, ймовірно, відображало сезонне зростання імпорту в грудні.

Державний борг: У грудні внутрішні державні запозичення суттєво зросли після підвищення ставок Міністерством фінансів.

Тема місяця: 2017 рік

ОГЛЯД 2017 РОКУ

2017 рік був роком надій, не всі з яких реалізувались. У міжнародних відносинах можна відзначити ряд успіхів, які включають безвізові короткострокові поїздки українців в ЄС, запровадження зони вільної торгівлі з Канадою та повне впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Україна вперше з 2013 року повернулась на міжнародні ринки капіталу. Парламент нарешті ухвалив закон про реформу системи охорони здоров'я, що означає початок реформи первинної ланки вже у 2018 році. Ухвалення закону про освіту виявилось дискусійним. Закон означає важливі зміни в статусі освітніх закладів та оновлення освітніх програм; водночас, його положення щодо мови навчання викликало суттєву критику з боку Угорщини та Польщі. Ухвалена пенсійна реформа лише частково відображала зобов'язання країни в рамках програми МВФ, оскільки вищі вимоги до трудового стажу було доповнено більшим, ніж раніше очікували, підвищенням пенсій. Водночас уряд не зміг запровадити реформу ринку землі. Натомість парламент подовжив дію мораторію на продаж сільськогосподарської землі ще на один рік. Закон про приватизацію та закон про кредитний реєстр не було ухвалено до кінця року. Автоматичну перевірку електронних декларацій не було запущено. Уряд також відмовився підвищувати тарифи на газ для населення відповідно до попередньо узгоджених планів. Антикорупційний суд не було створено. В результаті Україна не отримала запланованих на 2017 рік двох траншів позики МВФ і кінцевого траншу допомоги від ЄС в рамках макрофінансової допомоги (MFA III).

Економічне відновлення було меншим, ніж початково очікували: за оцінкою Інституту реальний ВВП зріс на 2,2% у 2017 році. Нижче зростання частково пояснено блокадою торгівлі із окупованою частиною Донбасу. Інфляція була суттєво вищою, ніж визначена НБУ інфляційна ціль через стрімке підвищення мінімальної заробітної плати та збільшення цін на сировинні товари.

Політика

- Антикорупційна політика була серед найбільш дискутованих питань протягом всього 2017 року. Антикорупційні інституції продовжували працювати з різних рівнем успіху. Національне антикорупційне бюро висунули звинувачення у зловживанні службовим становищем, розкраданні або ухиленні від сплати податків декільком посадовцям високого рівня, у тому числі керівнику Державної фіскальної служби. Кілька народних депутатів були позбавлені депутатської недоторканності, що дозволило відкривати проти них судові справи. Водночас Національне агентство з питань запобігання корупції досить довго відкладало початок перевірки електронних декларацій. При цьому, е-декларації до перевірки було обрано в ручному режимі, а не на основі автоматичного аналізу виявлення ризикових декларацій.
- Протягом року, на кількох українських активістів із боротьби з корупцією було здійснено напади та звинувачено у злочинах. Крім того, в результаті змін до законодавства антикорупційні активісти зіткнулися із необхідністю здійснювати обов'язкове електронне декларування своїх статків починаючи із 2018 року, а окремі громадські організації та комерційні структури повідомляли про обшуки з боку правоохоронних органів.
- Україна просунулася вперед у реформуванні системи охорони здоров'я, державної служби, середньої освіти, судової та пенсійної систем, а також суспільного мовлення. Реформу системи охорони здоров'я розпочали прийняттям законів про перетворення закладів охорони здоров'я із бюджетних установ на державні та комунальні некомерційні підприємства та надання дозволу пацієнтам самим обирати собі лікаря первинної ланки. В рамках реформи системи правосуддя у 2017 році було здійснено кроки щодо підвищення прозорості у наборі суддів, а також розпочато діяльність нового Верховного суду та реорганізацію судів першої інстанції. Крім цього, Україна продовжила перетворення державних телерадіокомпаній у політично незалежні суспільні теле- та радіокомпанії шляхом запуску нового суспільного мовника ПАТ «Національна суспільна телерадіокомпанія України» (НСТУ).
- Україна отримала від Міжнародного валютного фонду позику у розмірі 1 млрд дол. США в рамках програми співпраці EFF та 0,6 млрд євро з боку ЄС в рамках програми макрофінансової допомоги MFA III. Водночас, у 2017 році Україні не вдалося отримати два планові транші позики МВФ та остаточний транш MFA III. Україна не втілила декількох важливих реформ, у тому числі не скасувала мораторій на продаж сільськогосподарських земель, не створила антикорупційного суду та не запровадила автоматичної перевірки електронних декларацій держслужбовців.
- Після відповідного рішення Ради ЄС громадяни України, які мають біометричні закордонні паспорти, отримали право на короткостроковий безвізовий в'їзд до ЄС. Офіційний діалог між Україною та ЄС щодо лібералізації візового режиму розпочався у 2008 році, а в 2010 році ЄС надав Україні план дій із лібералізації візового режиму, який включав ряд умов, як-то запровадження біометричних паспортів, створення антикорупційних органів та запуск електронної системи декларування активів державних службовців. Механізм призупинення безвізового режиму, прийнятий у 2017 році, надає ЄС право скасувати безвізовий режим для України, якщо вона не виконуватиме необхідних умовам, зокрема не забезпечить незалежність, ефективність та стійкість антикорупційних структур.
- Починаючи з березня 2017 року в Україні було припинено торгівлю з неконтрольованими територіями на Сході країни. Цьому передувала кампанія із блокування торговельних перевезень, яку проводили політики та активісти в знак протесту проти торгівлі з сепаратистами, очолюваними Росією. Оскільки Україна отримувала основну частину вугілля зі Сходу, вона стикнулася із дефіцитом енергоносіїв і була

змушена імпортувати вугілля. Також порушились ланцюжки постачання для підприємств металургії, що використовували вугілля, кокс та чорні метали зі Сходу.

- 1 серпня 2017 року набула чинності Угода про вільну торгівлю між Канадою та Україною (CUFTA). Угода про асоціацію між Україною та ЄС повністю набрала чинності 1 вересня 2017 року.
- У 2017 році продовжився збройний конфлікт із об'єднаними російсько-сепаратистськими силами на Сході України. Найбільше загострення конфлікту відбулося взимку в м.Авдіївка, де об'єднані російсько-сепаратистські сили обстрілами пошкодили інфраструктуру, залишивши місцевих жителів без води, опалення та електроенергії, а також влітку, коли об'єднані російсько-сепаратистські сили неодноразово порушували тимчасові режими припинення вогню. Для протидії дезінформації з боку Росії в Україні було заблоковано декілька російських веб-сайтів та соціальних мереж. У 2017 році 203 військовослужбовців Збройних Сил України були вбиті на війні, а 1126 отримали поранення.
- Під час найбільшого обміну полоненими, який відбувся у грудні, Україна обміняла 237 ув'язнених бійців незаконних збройних угруповань на 74 заручників, захоплених об'єднаними російсько-сепаратистськими силами. Раніше двоє членів Меджлісу кримськотатарського народу були звільнені з політично мотивованого ув'язнення російською окупаційною владою в АР Крим. Разом з цим, ще багато українців залишаються незаконно ув'язненими у Криму, на Сході України та в Росії.

Реальний сектор

- Реальний ВВП за перші три квартали 2017 року зріс на 2,3% дпр через зростання внутрішнього попиту. Валове нагромадження основного капіталу зросло на 19,5% дпр, оскільки компанії продовжили інвестиції в нові машини, обладнання та інфраструктуру після років хронічного недоінвестування. Водночас підвищення мінімальної заробітної плати та більш конкурентний ринок праці допомагали стимулювати зростання доходів та збільшення споживчого попиту. Однак підвищення внутрішнього попиту стимулювало зростання імпорту на 7,3% дпр. Реальний експорт зріс на 1,8% дпр, оскільки диверсифікація експорту та покращення зовнішнього попиту компенсували вплив заблокованої торгівлі з окупованою частиною Донбасу.
- Більшість секторів економіки покращили свої показники протягом року. Промислове виробництво майже не змінилось за 11 місяців 2017 року (повідомлено про зменшення на 0,1% дпр). Більший внутрішній попит стимулював приріст переробної промисловості на 3,9% дпр, що компенсувало падіння випуску у добувній промисловості на 6,0% дпр та виробництва електрики на 5,7% дпр через заблоковану торгівлю з окупованою частиною Донбасу. Зростання внутрішнього попиту стимулювало збільшення роздрібної торгівлі та вантажних перевезень. Вищі інвестиції в інфраструктуру та комерційну нерухомість сприяли приросту будівельних робіт у січні-листопаді на 22,5% дпр.

Енергетика

- Стокгольмський арбітраж прийняв фінальне рішення у справі «Газпром» проти «Нафтогазу» щодо постачання газу. Суд скасував вимогу газового контракту «бери або плати» на 2012-2017 роки, тим самим зекономивши «Нафтогазу» 56 млрд дол. США. Він також знизив обов'язковий обсяг купівлі газу до 5 млрд куб. метрів на рік з 52 млрд куб. метрів у 2018-2019 роках та зобов'язав «Газпром» знизити контрактну ціну на газ до ринкового рівня. Проте, «Нафтогаз» все одно має заплатити «Газпрому» 2 млрд дол. США за газ, спожитий в 2014 році.
- Парламент увалив Закон «Про ринок електричної енергії» у травні 2017 року. В Законі передбачено запровадження нової моделі ринку електроенергії відповідного до вимог Третього енергопакету, зокрема йдеться про розділення функцій з передачі та розподілу електроенергії. «Енергоринок», національний оператор оптового ринку електроенергії в Україні, пізніше того року утворив філію «Оператор ринку» для продажу електроенергії на ринках «на добу наперед» та внутрішньодобовому відповідно до нової моделі. Крім того, ДП «Укренерго», національного оператора електричних мереж, було трансформовано в приватну акціонерну компанію зі 100% державною власністю.
- В червні 2017 року було прийнято кілька важливих законів, включаючи закон про комерційний облік теплової енергії та водопостачання, про Фонд енергоефективності та про енергетичну ефективність будівель. Обов'язкова сертифікація енергоефективності ряду категорій будівель, включаючи нові будівлі, має запустити фундаментально новий ринок для термо- та енергетичної модернізації будівель в Україні. Новостворений Фонд енергоефективності частково компенсуватиме витрати на підвищення енергоефективності будівель. Діяльність Фонду фінансуватиметься з державного бюджету та внесків міжнародних донорів. У Законі про Державний бюджет на 2018 рік виділено 1,2 млрд грн на фінансування Фонду, що навряд чи буде достатнім для його ефективної роботи.
- В червні Уряд відмовився від планів підвищити тарифи на газ для населення, змусивши «Нафтогаз» постачати газ населенню за попередньо визначеними цінами. Це повертає цінові викривлення на ринок газу України і може спричинити подальшу деградацію газової інфраструктури та надмірне споживання газу населенням.
- Оператор енергосистеми України «Укренерго» підписав угоду з енергосистемою континентальної Європи ENTSO-E про об'єднання енергосистем України та Молдови. Синхронізація з ENTSO-E вимагає не лише вирішення складних технологічних проблем, але й запровадження інших принципів продажу електроенергії (коли будь-який споживач в Україні зможе купувати електроенергію в будь-якого європейського виробника, а українські виробники зможуть експортувати електроенергію будь-якому споживачу в Європі).

Транспорт

- В 2017 році Кабінет Міністрів розширив тимчасовий механізм фінансування будівництва доріг державного значення в Україні. 50% обсягу перевиконаних надходжень митних платежів (в основному, ПДВ на імпорт) направляються на будівництво доріг відповідної області. Дію цього механізму було продовжено на 2018 рік.
- Високі збори в українських морських портах є давньою перешкодою у розвитку морської галузі в Україні. Для підвищення конкурентоспроможності портів уряд знизив портові збори (корабельний, канальний, маячний, санітарний, якірний, приватний та адміністративний) на 20% з 2018 року.
- У жовтні «Укрзалізниця» завершила будівництво Бескидського тунелю, який з'єднує залізничні станції Бескид та Скотарське у Карпатах. Новий тунель дозволить пропускати до 100 пар поїздів на день зі швидкістю 60-70 км/год (порівняно з 47 парами зі швидкістю 15-40 км/год в старому тунелі). «Укрзалізниця» планує здати новий тунель в експлуатацію до червня 2018 року після завершення будівництва залізничної колії в тунелі та прокладки електричних кабелів. Тунель підвищить привабливість України в якості транзитної країни.

Сільське господарство:

- У січні - листопаді сільськогосподарське виробництво скоротилося на 2,8% дпр через зниження виробництва продукції рослинництва на 3,8% дпр.
- У 2017 році уряд визначив пріоритетним підтримку фермерства та розвиток сільськогосподарської кооперації. Таке рішення знайшло відображення в створенні посади заступника Міністра агрополітики з питань підтримки фермерства та ухваленні Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки.
- Було ухвалено один з основних євроінтеграційних законів «Про безпечність та гігієну кормів». Закон наближує виробництво кормів до європейських вимог харчової безпеки.
- ЄС ухвалив додаткові квоти на безмитний ввіз ряду українських аграрних продуктів (зернові, мед, оброблені томати, виноградний сік). Квоти на мед та виноградний сік майже одразу заповнюються.
- Запроваджена у 2017 році система підтримки сільгосптоваровиробників мала обмежену ефективність. Левову частку дотацій отримали великі підприємства, які виробляють продукцію птахівництва.

Зовнішній сектор

- За 11 місяців 2017 року дефіцит платіжного рахунку залишився на рівні 3,0 млрд дол. США (що мало відрізняється від показника 2016 року). Зростання дефіциту торгівлі товарами та виплат доходів за інвестиціями компенсувалось зростанням переказів в Україну та профіциту торгівлі товарами.
- Експорт товарів зріс на 20% дпр включно із зростанням експорту до ЄС на 33% дпр. Це відображало зростання цін на сировинні товари та, ймовірно, ефекти вільної торгівлі з ЄС. У січні-листопаді імпорт товарів зріс на 22% дпр, оскільки імпорт мінеральних товарів стрибнув на 51% дпр з низької бази. Інвестиційний попит пояснює подальше швидке зростання імпорту машин та обладнання, що зріз більш ніж на 81% від мінімуму у 2015 році. Імпорт інших товарів зріс на 15% дпр: він стимулювався вищим споживчим попитом.
- Профіцит фінансового рахунку сягнув 5,5 млрд дол. США у січні-листопаді (порівняно з 4,7 млрд дол. США за аналогічний період 2016 року). Надходження до державного сектору зросли до 2,1 млрд дол. США, оскільки Україна випустила Єврооблігації. Надходження ПІІ до небанківського сектору зросли до 1,5 млрд дол. США, але залишились дуже низькими.

Фіскальна політика

- Бюджетний 2017 рік повторив традиційні проблеми бюджетної політики країни. Протягом року державний та місцеві бюджети були в профіциті, але стали дефіцитними в грудні. Дефіцит Державного бюджету за оцінкою становив 45 млрд грн. Фінансування капітальних видатків в кінці року знову призводить до їх низької ефективності, що повинно спонукати уряд якомога швидше переходити до середньострокового бюджетного планування з традиційного однорічного бюджетування. Уряд пообіцяв запровадити середньострокове бюджетне планування вже з Бюджету на 2019 рік.
- У 2017 році знову не було виконано планів з приватизації. Надходження від приватизації у 3,4 млрд грн становили лише 20% річного плану. Спроби продати Одеський припортовий завод провалились.
- У квітні було запроваджено автоматичне відшкодування ПДВ на основі відкритого електронного реєстру. За даними Державної фіскальної служби у квітні-жовтні заборгованість з відшкодування ПДВ було майже скасовано. Це суттєво поліпшує ділове середовище. Водночас результати запровадження системи моніторингу критеріїв оцінки ризиків (СМКОР) з липня 2017 року були суперечливими, що призвело до тимчасової призупинки дії системи з початку 2018 року.
- У грудні парламент ухвалив Закон про Державний бюджет на 2018 рік і зміни до Бюджетного та податкового кодексів. Бюджет на 2018 рік оснований на реалістичному макроекономічному прогнозі, але містить ризики щодо запланованих доходів та фінансування дефіциту. Зміни до Бюджетного кодексу передусім пов'язані із ухваленням реформи охорони здоров'я та іншими змінами законодавства. Податкові зміни знизили фіскальну стійкість, оскільки податкову базу було звужено наданням окремих податкових пільг зі сплати ПДВ (зокрема, можливість сплачувати ПДВ на ряд імпортованих інвестиційних товарів у розстрочку протягом 24 місяців, нульова ставка ПДВ на імпорт електромобілів).

Соціальна політика

- Номінальний наявний доход населення зріс у 2017 році передусім завдяки стрімкому приросту доходу від оплати праці. Інші компоненти доходів зростали повільніше. Приріст реального наявного доходу був несуттєвим через пришвидшення інфляції.
- Восени 2017 року було ухвалено пенсійну реформу. Вік виходу на пенсію залишився незмінним. Водночас поступово підвищуватимуться вимоги до тривалості страхового стажу. Мінімальну пенсії за віком було також збільшено. Уряд також ухвалив дорожню карту запровадження накопичувальної пенсійної системи.
- Покриття населення житлово-комунальними субсидіями зросло у 2017 році. В листопаді 2017 року, 6,6 млн домогосподарств отримувало субсидію, що становить 44,3% всіх домогосподарств. Протягом року депутати кілька разів збільшували бюджетне фінансування субсидій.

Ринок праці

- Середня зарплата у листопаді 2017 року досягла 7479 грн, що на 38,3% більше, ніж у листопаді 2016 року. Вона зросла на 21,4% дпр у реальному виразі. Зростання зарплати пояснювалось подвоєнням мінімальної зарплати у 2017 році (з 1600 грн до 3200 грн) і поліпшенням фінансового стану компаній.
- Рівень безробіття (методологія МОП) у перші дев'ять місяців 2017 року зріс на 0,2 відсоткових пунктів до 9,4% економічно активного населення у віці 15-70 років порівняно. Це частково пов'язано із демографічними змінами.
- Уряд підвищив мінімальну заробітну плату з 3200 грн до 3723 грн з січня 2018 року. Уряд пообіцяв подальше підвищення мінімальної заробітної плати до 4200 грн протягом року.

Дерегуляція

- Щоб знизити адміністративний тиск на бізнес та сприяти конкуренції, в Україні було скасовано державне регулювання цін на ряд товарів та послуг, зокрема на продукти харчування, які вважаються соціально важливими.
- У 2017 році в Україні набув чинності закон, спрямований на захист бізнесу від незаконних та необґрунтованих обшуків правоохоронними органами. Закон дозволяє проводити обшуки лише у присутності адвокатів, вимагає від правоохоронців, які проводять обшук, вести відеозапис їхніх дій та забороняє вилучення оригіналів документів та комп'ютерного обладнання.
- Законом, прийнятим в Україні у 2017 році, скасовується обов'язкове використання суб'єктами господарської діяльності печаток на документах, що сприяє легшому веденню бізнесу.

Монетарна політика та обмінний курс

- Інфляція залишалась високою в 2017 році та сягнула 14,4% в середньому за рік проти 13,9% в 2016 році. Це відображало зростання цін на продукти харчування, поступове відновлення споживчого попиту та підвищення витрат на робочу силу. Ціни на продукти харчування зросли на 13%, ціни на оплату житла та комунальні послуги зросли на 27%.
- НБУ змінив облікову ставку з 14% річних до 14,5% річних протягом року. НБУ зменшив облікову ставку двічі навесні, але повернув облікову ставку на рівень вищий попереднього після зростання інфляційного тиску в кінці року. Втім банківські відсоткові ставки надалі зменшувались у 2017 році. Індекс ставок на 12-місячні депозити фізичних осіб у гривні зменшився до рівня меншого за 15% річних з 18% річних.
- Міжбанківський обмінний курс дещо впав з 27 грн за дол. США на початку року до 28 грн за дол. США в кінці року. Обмінний курс гривні мав традиційні сезонні коливання, де він посилився навесні та ослабнув у кінці року. Зростання споживчого та інвестиційного попиту на імпортовані товари збільшило тиск на обмінний курс в останньому кварталі 2017 року. Міжнародні резерви НБУ сягнули 18,8 млрд дол. США в кінці 2017 року через запозичення публічного сектора та чисту покупку іноземної валюти на міжбанківському ринку.

Державний борг

- За одинадцять місяців 2017 року державний борг зріс на 7,5% в еквіваленті дол. США (до 76,3 млрд дол. США) або на 6,9% у гривневому еквіваленті (до 2 062 млрд грн). Зовнішня фіскальна стійкість залишається низькою: державний борг, номінований в іноземній валюті, складає 69,7% від загальної суми боргу.
- У січні-листопаді внутрішній борг збільшився на 6,8% у гривневому еквіваленті передусім через подальшу рекапіталізацію державних банків. У 2017 році загальний обсяг вливання капіталу до Приватбанку, Ощадбанку та Укрексімбанку (рекапіталізація) сягнув 70,7 млрд грн.
- У жовтні уряд та НБУ завершили репрофайлінг ОВДП у власності НБУ. ОВДП на суму 220 млрд грн (із загальної суми 361 млрд грн) було замінено на довгострокові ОВДП (зі строками погашення у 2025-2047 роках) із індексованою ставкою (близько 145 млрд грн) або фіксованою ставкою.
- У 2017 році Україна вперше з 2013 року повернулась на міжнародний ринок капіталу. Були розміщені 15-річні Єврооблігації на суму 3,0 млрд дол. США зі ставкою 7,375 річних, з яких 1,6 млрд дол. США були використані для викупу Єврооблігацій зі строком погашення у 2019-2020 роках. Україна також отримала від МВФ 1,0 млрд дол. США одним траншем в рамках програми розширеного фінансування

(EFF), а також макрофінансову допомогу ЄС (MFA III) на суму 600 млн євро. В цілому, за одинадцять місяців 2017 року державний зовнішній борг зріс на 7,6% в еквіваленті дол. США.

- Міністерство фінансів схвалило Середньострокову стратегію управління державним боргом на 2017-2019 роки. Прогноз граничного значення прямого державного боргу по відношенню до ВВП на 2017-2019 роки становить відповідно 66%, 62% та 58%. Середній термін погашення боргу планується збільшити до 7 років у 2017-2018 роках та 6 років у 2019 році.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Нафтогаз уникнув сплати мільярдів доларів у справі щодо газу, яка розглядалася у міжнародному суді

Газовий диспут. У грудні Арбітражний інститут торгової палати Стокгольма ухвалив остаточне рішення у судовій суперечці між українським нафтогазовим підприємством «Нафтогаз» та російським постачальником газу «Газпром». Цією ухвалою суд відхилив претензії «Газпрому» на суму 56 млрд. дол. США за положенням «бери або плати» у контракті між двома підприємствами, що діяло у 2012-2017 роках. Рішення суду дозволило «Нафтогазу» скоротити обсяг обов'язкових щорічних закупівель газу у наступні два роки на понад 10 разів, що краще відповідатиме фактичним потребам України в імпорті газу.

У результаті, «Нафтогаз» повинен купувати у «Газпрому» 5 млрд. кубометрів газу на рік, починаючи з 2018 року. Судова ухвала також зобов'язує «Нафтогаз» сплатити «Газпрому» борг у розмірі понад 2 млрд дол. США за газ, поставлений у 2014 році. Рішення у цій справі стало вже другим після постанови цього ж суду у травні 2017 року, яка задовольнила вимогу «Нафтогазу» щодо зниження ціни на газ до ринкового рівня, починаючи з квітня, та скасування позиції «бери або плати» у контракті.

Згідно з іншою вимогою, «Нафтогаз» намагається отримати від «Газпрому» суму у розмірі до 16 млрд дол. США за контрактом щодо транзиту газу. Очікується, що Стокгольмський суд прийме рішення у цій справі у лютому 2018 року.

Війна на Донбасі. Збройний конфлікт на Сході України продовжився у грудні. Об'єднані російсько-сепаратистські сили порушили так зване «Різдвяне перемир'я», про яке домовилась Тристороння контактна група у Мінську у зв'язку з прийдешнім святкуванням Нового року та Різдва. Вже у перший день перемир'я об'єднані російсько-сепаратистські сили здійснили наступ на позиції українських збройних сил, в результаті чого загинув один український військовослужбовець. 20 військовослужбовців Збройних сил України були вбиті на війні у грудні та 56 отримали поранення.

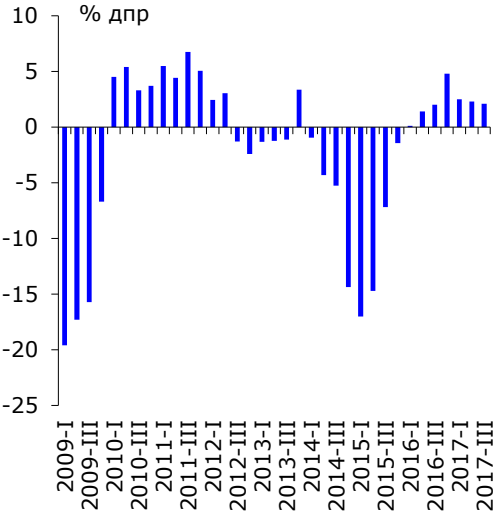
У грудні Україна передала об'єднаним 237 ув'язнених членів незаконних збройних угруповань російсько-сепаратистським силам. Останні, у свою чергу, випустили замість них 74 заручників, включаючи журналістів, активістів, науковців та блогерів, яких вони взяли в полон. Заручники повідомили про те, що об'єднані російсько-сепаратистські сили піддали їх тортурам та утримували у нелюдських умовах. Це був перший обмін в'язнів між Україною та збройними формуваннями, які очолюються Росією, протягом більш ніж року, та найбільший такий обмін від початку конфлікту на Сході України.

Реформа правосуддя. Україна перейшла до другого етапу судової реформи, який передбачає ліквідацію місцевих судів та створення окружних. У грудні Президент України Петро Порошенко підписав укази, які запускають реорганізацію судів. Метою цього процесу є покращення доступу до правосуддя та забезпечення більш ефективного розгляду судових справ. Ці зміни, однак, викликають занепокоєння щодо можливих затримок із розглядом справ, які станом на сьогодні знаходяться у місцевих судах, та щодо політичного впливу на призначення суддів у новостворені суди.

Президент подав на розгляд Верховної Ради законопроект, метою якого є створення в Україні вищого антикорупційного суду. Цього кроку довгий час очікували антикорупційні державні органи країни та громадянське суспільство, а також закордонні партнери України. Проте, законопроект отримав критику з боку МСВ, ЄС та представників Венеціанської комісії. Українські антикорупційні НУО стверджують, що законопроект потребує внесення змін,

Населення (без Криму): 42,6 млн.
Промислове виробництво/ВДВ: 23%
Сільськогосподарське виробництво/ВДВ: 14%
Інвестиції/ВВП: 14%
Експорт: ЄС 32%, Азія – 35%, Росія 9%
Імпорт: ЄС 37%, Азія – 20%, Росія 13%

Динаміка реального ВВП

Джерело: Держстат

Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

оскільки він суперечить рекомендаціям Венеціанської комісії. Відповідно до цього законопроекту, юрисдикція новоствореного суду не охоплюватиме всіх справ, які розслідує Національне антикорупційним бюро України. У Парламенті очікуються гарячі дебати щодо цього законопроекту.

Смертельна зброя. У грудні Адміністрація президента США Дональда Трампа дозволила продаж Україні оборонного озброєння, включаючи снайперські гвинтівки, боєприпаси та пов'язані з ними комплектуючі. Пізніше адміністрація Трампа схвалила план надання Україні летального озброєння, включаючи протитанкові ракети «Джевелін».

Реальний сектор: ВВП зріс на 2,1% дпр у третьому кварталі 2017 року

ВВП. Зростання реального ВВП на 2,1% дпр у третьому кварталі підтримувалось покращенням споживацьких настроїв, зростанням доходів населення та відновленням інвестиційних витрат підприємств. Реальні споживчі витрати домогосподарств зросли на 5,4% дпр, а валове нагромадження основного капіталу зросло на 15,8% дпр. Втім, зростання споживчого та інвестиційного попиту стимулювало приріст реального імпорту на 13,2% дпр. Це більш ніж перекрило внесок внутрішнього попиту до зростання ВВП. Зростання зовнішнього попиту на товари та послуги українського виробництва сформувало підвищення реального експорту на 6,9% дпр.

Галузеві тенденції. Промислове виробництво у листопаді залишалось дещо вищим, ніж у 2016 році, із зростанням лише на 0,3% дпр. Зростання переробної промисловості сповільнилось до 3% дпр, але більшість галузей переробної промисловості надалі швидко нарощували виробництво. Випуск харчової промисловості впав на 1,8% дпр через падіння сільськогосподарського виробництва. Виробництво хімікатів, ліків та будівельних матеріалів надалі зростало високими темпами. Виробництво металургійної промисловості зросло на 2,7% дпр, оскільки зростання частки готових металевих продуктів у продукції компенсувало зменшення виплавки первинної сталі. Виробництво електронного, оптичного та електричного обладнання впало через затишшя у замовленнях. Водночас виробництво машин було стабільним, а виробництво транспортного обладнання надалі зростало. Як наслідок, загальний випуск продукції машинобудування зріс на 3,6% дпр.

Добувна промисловість зменшила виробництво на 2,8% дпр, що менше ніж у попередні місяці, оскільки добування вугілля на контрольованій частині України поступово компенсувало частину втрат продукції в окупованій частині Донбасу, а попит на будівельні матеріали зріс.

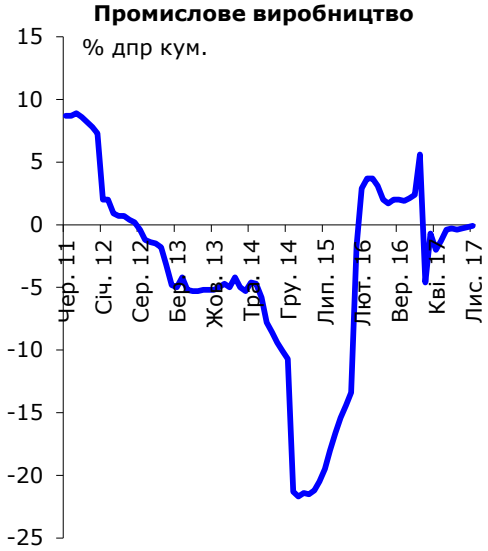
Будівництво зросло на 10,7% дпр у листопаді із приростом будівництва інженерних споруд на 21% дпр через зростання бюджетних витрат. Оборот роздрібної торгівлі зріс на 6,8% дпр у листопаді, оскільки споживчий попит залишався сильним.

Енергетика: НКРЕКП відновила свій кворум

НКРЕКП. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), відновила свій кворум на наступні три місяці після того, як Президент 23 грудня призначив Вікторію Морозову та Вадима Таратуна її членами. Це стало можливим завдяки змінам, внесеним до закону про НКРЕКП в листопаді. Нові члени були призначені до обрання нових членів НКРЕКП номінаційним комітетом, але не більше ніж на три місяці. Номінаційний комітет вже оголосив конкурс на відбір п'яти нових членів. Документи від кандидатів приймаються до 12 лютого 2018 року.

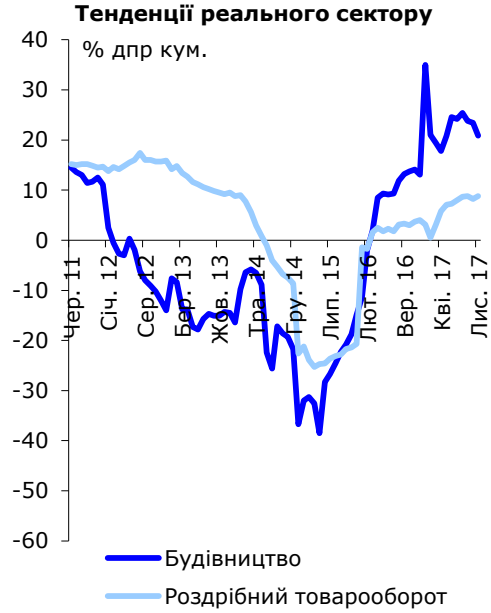
Електроенергія. На своєму першому засіданні після відновлення кворуму НКРЕКП затвердила проекти кількох документів, важливих для впровадження нової моделі ринку електроенергії: кодекс системи передачі, кодекс систем розподілу, методику

Промислове виробництво

Примітка: з квітня 2014 р. дані не включають Крим
Джерело: Держстат

Тенденції реального сектору

Примітка: з квітня 2014 р. дані не включають Крим
Джерело: Держстат

формування плати за приєднання до системи передачі та системам розподілу, правила ринку, правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, правила роздрібного ринку електроенергії та кодекс комерційного обліку електроенергії. Всі ці документи доступні для коментарів на веб-сторінці НКРЕКП.

НКРЕКП підвищила прогнозну оптову ціну електроенергії на 9,5% до 1495 грн/МВт*год на перший квартал 2018 року та ще на 6% до 1587 грн/МВт*год до кінця року. Це ціна, за якою виробники електроенергії продають її на оптовому ринку. Зростання пояснюється запланованим зменшенням частки АЕС у виробництві електроенергії до 53% та збільшенням частки ТЕС до 31%. НКРЕКП також врахувала зростання вартості вугілля на 26% до 83 дол. США за тону.

Сільське господарство: Прийнято закон про безпеку та гігієну кормів

Виробництво. У січні - листопаді сільськогосподарське виробництво скоротилося на 2,8% дпр через зниження виробництва продукції рослинництва на 3,8% дпр. Станом на 1 листопада збір зерна та насіння соняшника знизився відповідно на 6% дпр і на 9,5% дпр через несприятливі погодні умови. Урожай картоплі та цукрових буряків збільшився відповідно на 2,1% дпр і на 2,5% дпр.

Виробництво продукції тваринництва скоротилося лише на 0,3% дпр. Цьому сприяло збільшення виробництва яєць на 3,0% дпр. Видобуток молока був близьким до минулорічного показника, оскільки більш високі надої компенсували скорочення кількості корів.

Торгівля. У січні - листопаді експорт сільськогосподарської продукції збільшився на 19% дпр до 16,4 млрд дол. США. Провідними експортними позиціями були соняшникова, сафлорова і бавовняна олія (24,3% експорту сільськогосподарської продукції), кукурудза (16,2%) і пшениця (15,5%). Географічна структура експорту сільськогосподарської продукції залишається незмінною: 43% експорту іде в Азію, 31,8% в Європу і 14,5% в Африку. Україна увійшла в ТОП-3 найбільших експортерів сільськогосподарської продукції до ЄС.

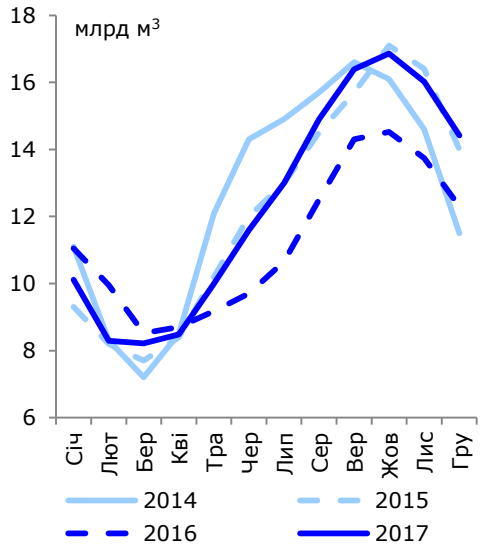
Торговельний баланс сільськогосподарської продукції України становить 12,3 млрд дол. США.

Політика. Грудень був відзначений дебатами щодо поправок до законодавства з питань сільського господарства. Ініціатива щодо скасування відшкодування ПДВ за експорт промислових і олійних культур з березня 2018 року призвела до фермерських страйків на початку місяця. Пізніше парламент вирішив відкласти запровадження цієї поправки. Відшкодування експортного ПДВ буде скасовано для сої з вересня 2018 року і для насіння ріпаку з січня 2020 року, оскільки ставка ПДВ для експорту цих культур буде встановлена на рівні 0%. Виробникам насіння соняшника будуть продовжувати відшкодовувати ПДВ на експорт.

Під час ухвалення Закону про Державний бюджет на 2018 рік було скасовано програму дотацій сільгоспвиробникам. Замість цього було підвищено фінансування підтримки тваринництва на 1,7 млрд грн до 4 млрд грн. Крім того, програма підтримки розвитку садівництва та хмелярства отримає 300 млн грн.

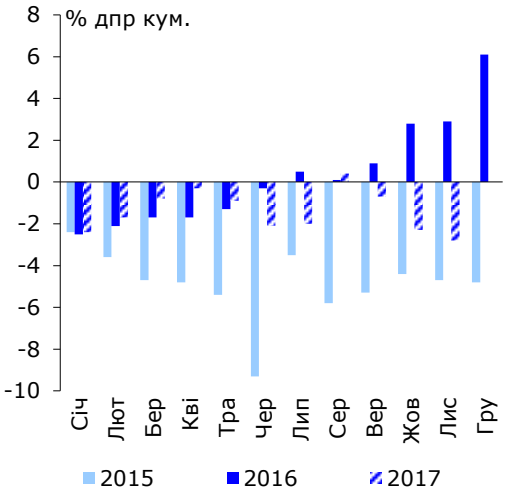
21 грудня Верховна Рада прийняла Закон про безпеку та гігієну кормів. Закон регулює відносини між операторами на ринку кормів для тварин; передбачає права і обов'язки, а також відповідальність за якість і безпеку продукції і приводить термінологію у відповідність до законодавства ЄС. Затвердження Закону відповідає зобов'язанням України в рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Запаси газу в ПГС

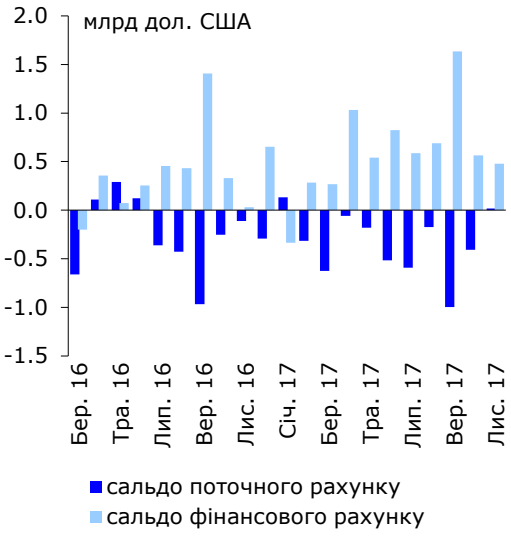
Джерело: Міністерство енергетики

Сільськогосподарське виробництво

Джерело: Держстат

Платіжний баланс

Джерело: попередні оцінки НБУ

Зовнішній сектор: Поточний рахунок був близьким до балансу у листопаді

Поточний рахунок. Поточний рахунок був близьким до балансу в листопаді із профіцитом у 18 млн дол. США проти дефіциту у 315 млн дол. США в жовтні. Торговельний дефіцит зменшився до 0,45 млрд дол. США з 0,71 млрд дол. США у жовтні, що відображало сповільнення зростання імпорту. Чисті грошові перекази в Україну залишились високими на рівні 0,86 млрд дол. США, а чисті виплати інвестиційних доходів становили до 0,39 млрд дол. США.

Експорт товарів зріс на 17% дпр у листопаді. Експорт сільськогосподарських продуктів залишився високим, але був нижчим, ніж рекордні показники 2016 року. Експорт зерна впав на 15% дпр, але експорт інших сільськогосподарських товарів надалі зростав. Експорт металургійної продукції перевищив позначку у мільярд доларів на місяць вперше з 2014 року, оскільки обсяги експорту зросли, а ціни залишались набагато вищими, ніж у 2016 році. Експорт продукції машинобудування стрибнув на 83% дпр через великі (і, ймовірно, нерегулярні) поставки до Китаю.

Імпорт товарів зріс на 17% дпр у листопаді. Імпорт машин та обладнання зріс на 21% дпр з високої статистичної бази. Імпорт мінеральних продуктів зріс на 26% дпр через рекордні поставки імпортного вугілля тоді як імпорт газу залишався на високому рівні. Імпорт інших товарів (без неформальної торгівлі) зріс на 24% дпр, оскільки попит на імпортовані харчові продукти та інші споживчі товари залишався сильним.

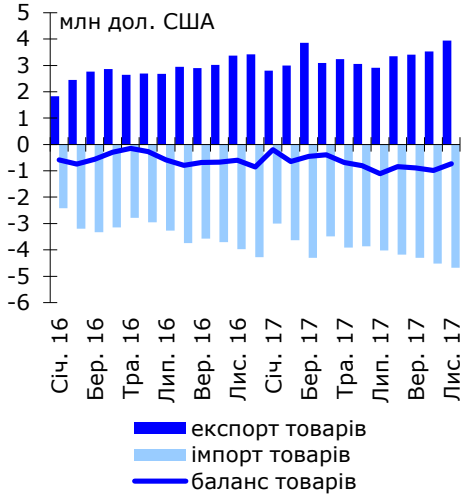
Фінансовий рахунок. Притік капіталу по фінансовому рахунку платіжного балансу становив 0,5 млрд дол. США у листопаді. Державний сектор не проводив суттєвих зовнішніх операцій: чисті надходження капіталу становили 31 млн дол. США. Банки зменшили зовнішні активи на 431 млн дол. США переважно для покупки валютних ОВДП. Банки також конвертували частину свого боргу в капітал, що сформували притік ПІІ на 105 млн дол. США. Загалом банки прозвітували про притік капіталу на 379 млн дол. США. Підприємства реального сектору залучили лише 64 млн дол. США чистих ПІІ у листопаді, а рух боргового капіталу був близьким до балансу: зростання торгових кредитів компенсувало виплати за іншими борговими інструментами. Обсяги іноземної готівки за межами банківського сектора зростали вже другий місяць поспіль через зростання очікувань по знеціненню гривні та збільшення надходжень готівкової іноземної валюти з-за кордону.

Фіскальна політика: Бюджет став дефіцитним у грудні

За попередніми даними Державного казначейства у 2017 році доходи Державного бюджету зросли на 28,7% та становили 99,9% від плану. Доходи місцевих бюджетів збільшились на 36,3% та перевищили річний план на 6,6%. Більші заробітні плати, вищий внутрішній попит та ліпші фінансові результати підприємств сприяли зростанню податкових надходжень. Неподаткові надходження зросли завдяки більшим надходженням від державних підприємств та бюджетних установ та коштам, що надійшли від спецконфіскації.

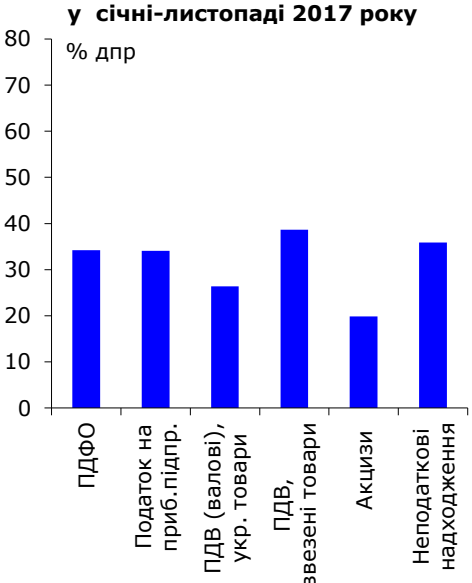
Водночас видатки Зведеного бюджету були нижчими за планові передусім через нижчий бюджетний дефіцит, хоча вони стрімко зросли у грудні. Надходження від приватизації становили лише близько 20% від річного плану. Вищі видатки в кінці року призвели до проблем із ліквідністю, що змусило уряд збільшити короткострокові запозичення на внутрішньому ринку. Кошти на Єдиному казначейському рахунку впали до 5,1 млрд грн на початку січня 2018 року порівняно із 54,1 млрд грн на початку грудня 2017 року. В цілому, дефіцит Зведеного бюджету становив за оцінками близько 40-45 млрд грн, хоча ще в січні-листопаді бюджет було зведено з профіцитом.

Зовнішня торгівля товарами

Джерело: попередні оцінки НБУ

Зростання доходів Зведеного бюджету у січні-листопаді 2017 року

Джерело: звіти Державного казначейства

Баланс коштів на Єдиному казначейському рахунку

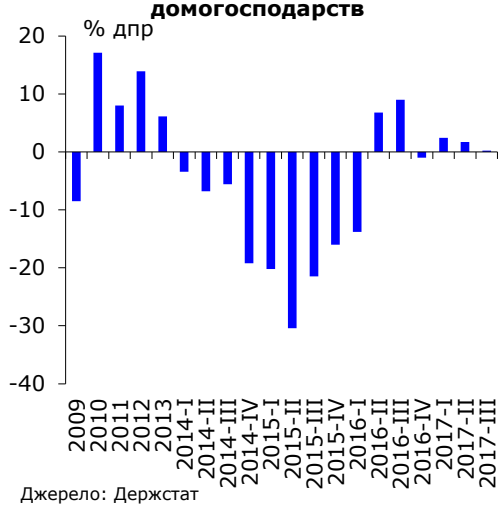
* на початок місяця
Джерело: Державне Казначейство

Соціальна політика: Реальний наявний доход домогосподарств залишився стабільний у третьому кварталі

Номінальний наявний доход у третьому кварталі 2017 року зріс на 16,4% дпр. Однак він збільшився лише на 0,2% дпр у реальному виразі через пришвидшення інфляції.

Номінальний доход від оплати праці зріс на 29,2% дпр. Він зростав повільніше, ніж офіційно звітовані заробітні плати, що, ймовірно, пов'язано із певною детізацією та зниженням зайнятості. Прибуток та змішаний дохід зріс лише на 9,8% дпр, найвірогідніше, через високу конкуренцію та стабільний попит. Доход від соціальної допомоги зріс на 11,4% дпр, оскільки пенсії та соціальну допомогу було відповідно до офіційно прогнозованої інфляції. Водночас доход від власності скоротився на 0,8% дпр, оскільки вищі банківські депозити населення були нівельовані нижчою відсотковою ставкою.

Реальний наявний доход домогосподарств

Джерело: Держстат

Ринок праці: Суттєве підвищення заробітних плат в усіх секторах

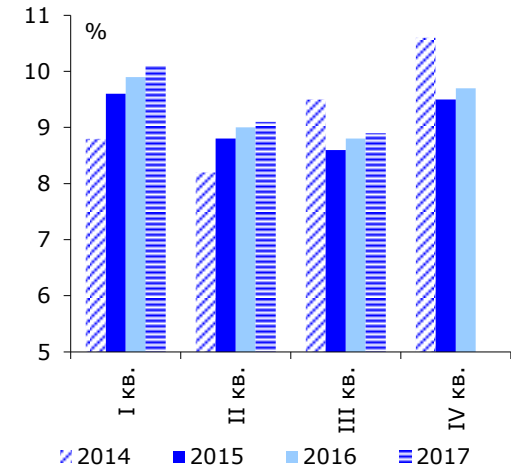
Безробіття. Рівень безробіття (методологія МОП) у третьому кварталі 2017 року залишився майже на рівні попереднього року: 8,9% економічно активного населення у віці 15-70 років (8,8% у такому ж періоді 2016 року). Рівень безробіття жінок був суттєво нижчий, ніж чоловіків (відповідно 6,6% та 11,0%).

В цілому, за перші три квартали 2017 року рівень безробіття у 9,4% був на 0,2 відсоткові пункти вищим, ніж у такому періоді минулого року. Чисельність економічно активного населення знизилось на 0,5% дпр за цей період.

Заробітна плата. Середньомісячна заробітна плата у листопаді 2017 року досягла 7479 грн і була на 38,3% вища, ніж у листопаді 2016 року. Заробітна плата в сільському господарстві, операціях з нерухомістю, пошті, освіті, охороні здоров'я та спорті залишились в нижчими за середню по економіці. Найвищу заробітну плату прозвітували сектори IT, фінансовий сектор, державне управління та оборона.

Найбільші темпи приростi було прозвітовано в освіті (на 57,4% дпр), державному управлінні та обороні (51,7% дпр), та охороні здоров'я (49,0% дпр). Поліпшення фінансового стану підприємств у сільському господарстві та промисловості та стрімке підвищення мінімальної заробітної плати сприяли зростанню рівня оплати праці в цих секторах відповідно на 44,8% дпр та 31,6% дпр.

Рівень безробіття (МОП)

* 2014 р. - без врахування Криму, 2015 р. - без врахування Криму та частини зони АТО
Джерело: Держстат

Монетарна політика: Інфляція становила 13,7% дпр у грудні

Споживча інфляція становила 13,7% дпр у грудні, оскільки ІСЦ зріс на 1,0% дпм. Ціни на молочні продукти надалі швидко зростали, незважаючи на падіння світових цін у останні три місяці. Це може відображати обмежену внутрішню пропозицію. Ціни на овочі та фрукти також суттєво зросли у грудні. Високі ціни на нафту продовжували тиснути на ціни на бензин, що збільшувало транспортні витрати. Базова інфляція сягнула 9,5% дпр у грудні по мірі того, як витрати на робочу силу зростали, а споживчий попит надалі збільшувався.

15 грудня НБУ підвищив облікову ставку з 13,5% річних до 14,5% річних. Це було друге підвищення облікової ставки за два останніх засідання правління НБУ з монетарної політики. НБУ таким чином компенсував два етапи зниження облікової ставки, що відбулись навесні 2017 року. Більш жорстка монетарна політика є зрозумілою з огляду на зростання інфляційних очікувань та збільшення тиску попиту на інфляцію. Однак є суттєвий ризик, що зусилля НБУ є недостатніми та запізнілими для стримування інфляції. Це може збільшити інфляційні ризики на 2018 рік.

Середня заробітна плата*

*не враховуючи АР Крим
Джерело: Держстат

Обмінний курс: Гривня ослабла в грудні

Міжбанківський обмінний курс гривні до долара США поступово ослабився з 27 грн за дол. США до 28 грн за дол. США. Це, ймовірно, відображало сезонне зростання імпорту в грудні. Продаж готівкової іноземної валюти банкам були вищими за купівлю валюти від банків на 65 млн дол. США. НБУ продав 139 млн дол. США у чистому виразі для зменшення коливань обмінного курсу.

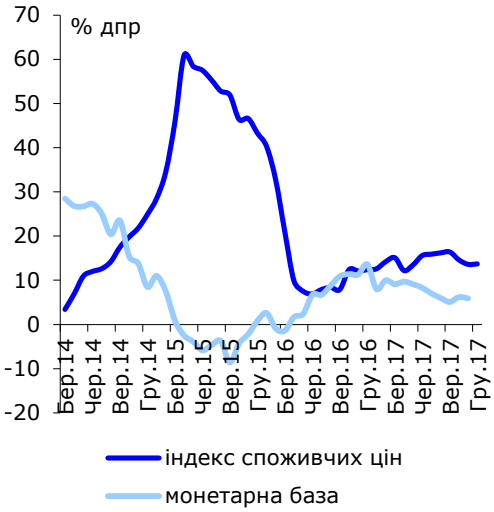
Міжнародні резерви НБУ дещо впали до 18,8 млрд дол. Виплати НБУ на користь МВФ на суму 161 млн дол. США компенсувались чистими надходження уряду від операцій на рівні 165 млн дол. США.

Державний борг: Внутрішній борг суттєво зріс

У грудні внутрішні запозичення як у гривнях, так і в іноземній валюті, значно зросли. На відміну від листопада, більшість аукціонів розміщення ОВДП були успішними, оскільки Міністерство фінансів збільшило доходність за державними облігаціями, на що вплинуло збільшення облікової ставки НБУ до 13,5% у листопаді та 14,5% у грудні. Міністерство фінансів розмістило ОВДП на суму 5,1 млрд грн із середньозваженою доходністю 16,1% річних (порівняно з 14,8% річними у листопаді). Крім того, уряд випустив облігації, номіновані в іноземній валюті, на суму 428 млн дол. США (під 4,95% річних) та 134 млн євро (під 3,95% річних). Проте, строк погашення 88% облігацій, номінованих у доларах США, був коротким (шість місяців), що свідчить про проблеми з ліквідністю, з якими стикнувся уряд, і сподівання на швидке поліпшення ситуації на початку року.

У грудні Приватбанк та Ощадбанк були рекапіталізовані на відповідно 16 млрд грн та 5,8 млрд грн. В цілому, у 2017 році обсяг неринкових випусків ОВДП склав 70,7 млрд грн.

Динаміка ІСЦ та монетарної бази

Джерело: Держстат, НБУ

Таблиці

Економічні Тенденції		I 15	II 15	III 15	IV 15	I 16	II 16	III 16	IV 16	I 17	II 17	III 17	Січ.	Лют.	Бер.	Квіт.	Тра.	Чер.	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.	Грд.
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-20,5	-20,0	-16,1	-13,0	4,5	2,6	2,5	2,8	-0,7	-0,4	-0,3	5,6	0,4	-0,7	-2,0	-1,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1	...
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	-29,7	-26,2	-20,9	-12,3	8,3	13,0	17,3	17,4	19,4	24,6	23,8	35,0	21,0	19,4	17,8	20,8	24,6	24,2	25,4	23,8	23,4	22,5	...
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-4,7	-9,3	-5,3	-4,8	-1,7	-0,3	0,9	6,1	-0,8	-2,1	-0,7	-2,4	-1,7	-0,8	-0,3	-0,9	-2,1	-2,0	0,4	-0,7	-2,3	-2,8	...
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	-23,9	-24,6	-22,3	-20,7	1,6	2,3	3,3	4,0	3,1	7,3	8,8	3,1	0,5	3,1	5,8	7,1	7,3	8,0	8,7	8,8	8,2	8,0	...
Середня заробітна плата	грн.	3650	4113	4313	4753	4622	5072	5311	5744	6323	6953	7268	6008	6209	6752	6659	6840	7360	7339	7114	7351	7377	7479	...
ІСЦ	% дпр	45,8	57,5	51,9	43,3	20,9	6,9	7,9	12,4	15,1	15,6	16,4	12,6	14,2	15,1	12,2	13,5	15,6	15,9	16,2	16,4	14,6	13,6	13,7
ІВЦ	% дпр	51,7	37,9	32,5	25,4	10,5	15,7	19,6	35,7	38,3	26,3	22,4	36,8	38,9	38,3	35,6	27,1	26,3	23,3	23,6	22,4	18,8	18,4	16,5
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	-31,4	-32,2	-29,8	-27,0	-16,4	-10,1	-8,0	-4,0	29,3	21,1	18,9	42,0	28,6	29,3	23,4	22,8	21,1	19,6	19,1	18,9	18,4	20,1	...
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	-33,1	-34,2	-31,8	-29,3	-10,9	-4,0	0,6	4,4	18,2	20,3	17,7	20,0	15,0	18,2	16,5	19,7	20,3	19,7	18,1	17,7	18,0	21,8	...
Баланс торгівлі (кум.) *	млрд. дол. США	-0,6	-1,1	-1,2	-1,6	-2,3	-1,9	-4,1	-5,8	-0,9	-2,3	-4,3	0,0	-0,5	-0,9	-1,1	-1,6	-2,3	-3,2	-3,6	-4,3	-5,0	-5,8	...
Поточний рахунок (кум.)	млрд. дол. США	-0,4	-0,1	0,1	-0,2	-1,5	-0,9	-2,8	-3,8	-0,8	-1,6	-3,0	0,1	-0,2	-0,8	-0,9	-1,0	-1,6	-2,2	-2,1	-3,0	-3,3	-3,0	...
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	10,0	10,3	12,8	13,3	12,7	14,0	15,6	15,5	15,1	18,0	18,6	15,4	15,5	15,1	17,2	17,6	18,0	17,8	18,0	18,6	18,7	18,9	18,8
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	0,9	-5,9	-8,6	0,8	-1,4	1,7	10,6	13,6	9,1	8,3	5,1	8,0	10,0	9,1	9,7	9,1	8,3	7,0	6,0	5,1	6,2	5,9	...
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	19,9	23,1	21,1	20,7	20,0	20,9	17,3	14,7	15,8	14,7	14,9	15,9	15,5	15,8	15,3	15,2	14,7	14,0	14,3	14,9	15,1	16,3	...
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	21,23	21,56	21,74	22,90	25,69	25,23	17,27	25,90	27,09	26,44	25,93	27,22	27,05	26,99	26,82	26,40	26,09	25,95	25,65	26,18	26,67	26,73	27,52
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	21,18	21,62	21,69	22,33	25,68	25,26	25,40	25,67	27,06	26,46	25,91	27,15	27,03	27,00	26,86	26,42	26,11	25,97	25,64	26,11	26,65	26,71	27,54
Обмінний курс, середній	євро	23,70	23,93	24,69	24,91	28,34	28,55	25,58	28,18	28,81	29,06	30,38	28,80	28,81	28,82	28,77	29,16	29,26	29,84	30,23	31,08	31,38	31,32	32,58

Джерела: Держкомстат, НБУ, ICAP, власні розрахунки,
* Дані наведені щодо експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014[К]	2015[К]	2016[СР]
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1079,3	1300,0	1404,7	1465,2	1586,9	1988,5	2383,2
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,2	136,0	163,1	175,8	183,3	133,7	91,0	93,3
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,5	0,2	0,0	-6,6	-9,8	2,3
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	7,1	-5,0	-20,6	12,2	8,0	-0,7	-4,3	-10,1	-13,0	2,8
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,4	20,2	-3,9	13,6	2,2	-4,8	6,1
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0	0,6	-0,3	12,1	48,7	13,9
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5	24,9	43,3	12,4
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0	3,7	-0,1	17,1	36,0	20,5
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2	0,3	1,7	31,8	25,4	35,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,4	27,0	34,3	-36,9	26,0	27,5	3,4	-5,5	-19,9	-27,0	-4,0
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,6	35,2	39,3	-44,2	28,8	34,8	7,5	-3,5	-28,1	-29,3	4,4
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,8	-1,7	-3,0	-10,2	-14,3	-16,5	-4,6	-0,2	-3,8
Поточний рахунок	% ВВП	4,8	3,7	7,3	5,8	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,1	-1,5	-2,2	-6,3	-8,2	-9,0	-3,4	-0,2	-4,1
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	7,5	5,7	9,2	9,9	4,7	5,8	7,0	7,2	4,1	0,3	3,0	3,3
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8	31,4	20,4	7,5	13,3	15,5
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8	-3,6	-4,4	-4,6	-1,6	-3,1
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	40,0	36,0	37,5	39,9	69,4	79,1	81,0
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8	22,1	20,5	38,5	52,4	52,0
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3	6,4	20,3	8,5	0,8	13,6
Обмінний курс, середній	дол. США	5,44	5,37	5,33	5,33	5,32	5,12	5,05	5,05	5,27	7,79	7,94	7,97	7,99	7,99	11,87	21,84	25,55
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,44	5,30	5,33	5,33	5,31	5,05	5,05	5,05	7,70	7,98	7,96	7,99	7,99	7,99	15,77	24,00	27,19
Обмінний курс, середній	євро	5,03	4,81	5,03	6,02	6,61	6,39	6,34	6,92	7,71	10,87	10,53	11,09	10,27	10,61	15,72	24,23	28,29
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,10	4,67	5,53	6,66	7,22	5,97	6,65	7,42	10,86	11,68	10,57	0,00	0,00	11,04	19,26	26,22	28,42

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету, без коштів на рекапіталізацію
[К] дані не включають окуповану територію АР Крим
Р - попередні дані

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		III 13	IV 13	I 14[к]	II 14[к]	III 14[к]	IV 14[к]	I 15[к]	II 15[к]	III 15[к]	IV 15[к]	I 16[к]	II 16[к]	III 16[к]	IV 16[к]	I 17[к]	II 17[к]	III 17[к]
ВВП	млрд. грн.	398,0	408,6	316,9	382,4	440,5	447,1	376,0	456,7	567,0	588,8	455,6	535,3	669,2	723,1	583,9	657,0	821,3
реальний ВВП	% дпр	-1,1	3,4	-1,0	-4,3	-5,3	-14,4	-16,0	-14,5	-7,0	-2,4	0,1	1,5	2,3	4,8	2,5	2,3	2,1
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	6,8	6,3	3,3	-7,8	-13,9	-12,2	-21,0	-27,8	-20,0	-14,6	-2,2	4,0	4,7	0,9	2,8	6,9	5,4
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	-1,5	-2,9	-5,9	5,2	0,1	4,5	0,9	-5,6	-0,8	11,1	2,7	-1,5	2,0	-2,2	4,2	-7,8	4,3
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-8,9	-8,7	-19,9	-19,3	-28,0	-26,5	-23,8	-14,2	-5,0	1,5	4,5	17,8	23,9	27,1	20,1	23,7	15,8
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	-6,8	-4,5	-5,1	-2,3	-16,8	-31,1	-21,9	-18,0	-6,8	-3,5	-4,1	-7,2	-3,7	9,7	-0,4	-2,1	6,9
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	1,7	-0,6	-11,8	-10,9	-32,3	-29,6	-18,1	-28,1	-13,0	-11,9	-3,6	-0,1	16,1	19,6	2,9	4,6	13,2
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	-2,8	36,5	5,7	-9,1	25,6	-20,6	-4,7	-11,6	-3,8	-2,5	-1,5	0,6	1,1	18,4	-0,7	-2,9	-0,1
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	-10,6	-9,8	-3,2	-5,4	-12,7	-13,2	-25,2	-22,5	-9,2	-2,3	8,0	4,0	0,2	2,7	11,7	4,2	4,8
Будівництво (реальна)*	% дпр	-8,0	-4,4	4,7	-14,0	-26,3	-30,8	-36,6	-30,6	-15,6	6,0	9,8	17,2	20,2	15,6	21,3	28,8	25,2
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	0,9	0,9	-3,0	-7,2	-18,4	-26,6	-26,5	-19,9	-14,2	2,6	3,6	6,7	3,7	1,9	3,1	3,8	5,7
Транспорт (реальна)*	% дпр	1,3	2,7	-7,8	-10,9	-10,1	-11,0	-10,5	-2,4	0,3	2,2	6,2	2,5	0,7	3,2	4,7	4,1	6,3
Платіжний баланс																		
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	-6,0	-5,0	-1,3	-0,8	-1,2	-1,4	-0,4	0,3	0,2	-0,3	-1,5	0,5	-1,9	-1,0	-0,8	-0,3	-1,7
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-12,1	-9,8	-3,5	-2,5	-3,3	-6,7	-2,4	1,5	0,9	-1,2	-8,4	2,6	-7,1	-3,4	-3,5	-1,0	-5,2
Баланс товарів	млн. дол. США	-7881	-5935	-2195	-1185	-1412	-2336	-1147	-496	-689	-1123	-1941	-685	-2147	-2235	-1428	-1897	-2819
Баланс послуг	млн. дол. США	2575	1066	937	443	456	686	604	418	309	420	286	308	108	507	421	608	503
Поточні трансферти	млн. дол. США	480	547	241	494	306	500	558	715	644	711	…	0	0	0	0	0	0
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	1510	991	-665	-319	725	558	397	907	890	818	1366	760	999	143	464	1029	347
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	655	-756	-241	-49	-84	-17	141	10	13	13	11	0	0	0	0	0	0
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	21,6	20,4	15,1	17,1	16,4	7,5	10,0	10,3	12,8	13,3	12,7	14,0	15,6	15,5	15,1	18,0	18,6
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	8,15	8,21	9,14	11,71	12,58	13,56	21,23	21,26	21,74	22,90	25,69	25,23	17,27	25,90	27,09	26,44	25,93
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,99	7,99	8,86	12,71	12,58	21,18	21,33	21,23	21,69	22,33	25,68	25,26	25,40	25,67	27,06	26,46	25,91
Бюджет																		
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	28,9	28,6	35,4	29,4	24,7	27,4	37,3	34,7	29,8	31,3	35,9	32,9	27,8	35,6	37,8	75,5	112,8
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,6	4,8	5,1	4,7	4,2	5,0	5,5	5,3	4,5	5,1	6,3	6,3	5,4	5,6	6,7	12,9	20,1
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	3,0	3,0	4,9	2,5	1,9	1,5	4,4	1,7	1,2	1,3	3,5	2,1	1,9	2,8	2,5	5,3	8,1
Податок на додану вартість	% від ВВП	8,1	8,4	8,7	9,5	6,8	10,1	11,4	9,1	8,0	8,2	11,7	11,4	8,1	9,3	13,7	22,5	34,1
Акцизні збори	% від ВВП	2,3	2,2	2,5	3,0	3,0	2,8	3,3	3,4	3,0	3,1	4,1	5,1	4,1	3,9	4,4	8,3	13,1
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	30,1	35,9	35,2	34,7	27,2	35,5	33,5	34,9	26,1	41,9	35,1	35,6	30,8	38,6	37,1	67,6	106,5
Поточні видатки	% від ВВП	28,2	33,2	34,8	33,7	25,8	33,6	31,8	33,6	24,0	38,0	34,2	33,9	27,9	33,0	36,2	64,6	100,0
Капітальні видатки	% від ВВП	1,9	2,8	0,5	1,0	1,4	1,9	1,7	1,3	2,1	3,9	0,9	1,7	2,9	5,6	0,9	3,0	6,5
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	-1,5	-7,3	0,1	-5,3	-2,8	-8,8	3,7	0,4	-3,6	10,8	0,8	-2,8	-3,0	-3,2	0,7	7,9	6,3
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Банківський сектор																		
Грошовий агрегат М0	% дпр	12,3	17,0	19,2	31,9	28,8	19,0	6,0	-1,3	-6,2	-0,1	-5,3	0,3	8,0	11,2	7,8	7,2	4,7
Грошовий агрегат М2	% дпр	19,2	17,5	17,7	13,4	14,2	5,4	9,0	3,1	5,6	4,0	-1,7	6,3	12,6	10,9	6,7	6,5	6,6
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	33,4	38,0	7,9	-2,3	-12,3	-22,1	-19,1	-17,7	-16,6	-1,0	4,3	9,4	15,1	5,4	10,5	12,8	13,5
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	8,4	0,9	19,8	10,2	5,5	18,0	25,4	11,6	3,7	-2,4	-16,1	-2,7	12,1	10,9	-1,5	1,4	-0,8
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	10,2	16,9	12,3	4,9	-0,8	-9,1	-11,0	-11,8	-15,8	-20,8	-16,6	-13,3	-1,5	16,4	17,1	21,3	19,0
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	0,8	2,8	36,4	38,5	49,1	53,5	58,4	29,2	18,7	15,9	-15,0	-2,0	2,0	-9,9	-21,4	-18,3	-19,4
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	-0,5	2,9	26,3	24,4	24,6	21,7	17,9	3,1	-5,7	-10,5	-18,1	-10,3	-1,1	19,2	14,8	18,7	-6,8
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	55,1	53,2	58,5	59,1	59,8	59,5	58,5	57,6	60,7	55,4	55,6	55,8	55,9	64,9	67,2	66,8	53,0
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	15,3	16,5	18,4	17,5	16,4	16,6	19,9	23,1	21,1	20,7	20,0	20,9	17,3	14,7	15,7	15,1	14,4
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	9,6	8,8	8,7	9,4	9,2	8,8	8,2	9,3	9,2	9,1	8,9	9,1	8,3	8,5	8,0	8,0	7,2

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості
[к] Дані не включають Крим, у 2015 році - не включають частину зони АТО, попередні оцінки платіжного балансу (НБУ), Нац.рахунки відповідно до SNA 2008 та КВЕД-2012, знецінення гривні вплинуло на дані банківської системи

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

Голова Правління

Ігор Бураковський
burakovsky@ier.kiev.ua

Виконавчий директор

Оксана Кузяків
kuziakiv@ier.kiev.ua

Директор з наукової роботи

Вероніка Мовчан
movchan@ier.kiev.ua

Центр економічних досліджень

Олександра Бетлій
betliy@ier.kiev.ua

Віталій Кравчук
Kravchyk@ier.kiev.ua

Ірина Коссе
kosse@ier.kiev.ua

Катерина Фурманець
furmanets@ier.kiev.ua

Ольга Красовська
krasovska@ier.kiev.ua

Євген Ангел
anhel@ier.kiev.ua

Андрій Бутін
butin@ier.kiev.ua

Центр досліджень сучасного суспільства

Ірина Федець
fedets@ier.kiev.ua

Наталія Фреїк
freik@ier.kiev.ua

Німецько-український агрополітичний діалог

Марія Ярошко
Yaroshko@apd-ukraine.de

Анастасія Пилаєва
pylaieva@apd-ukraine.de

Марія Богонос
bogonos@apd-ukraine.de

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, підготовлений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.